

Nr 14

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

Rachunkowość a controlling

Redaktor naukowy

Edward Nowak

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2008

Komitet Redakcyjny

*Andrzej Matysiak (przewodniczący),
Tadeusz Borys, Jan Lichtarski, Adam Nowicki, Zdzisław Pisz,
Waldemar Podgórski, Wanda Ronka-Chmielowiec, Jan Skalik, Stanisław Urban*

Recenzenci

*Ksenia Czubakowska, Maria Hass-Symotiuk, Anna Karmańska, Teresa Martyniuk,
Edward Nowak, Henryk Ronek, Jan Turyna*

Redaktor Wydawnictwa

Joanna Świrska-Korlub

Korektor

Barbara Łopusiewicz

Projekt okładki

Beata Dębska

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2008

PL ISSN 1899-3192

Druk i oprawa: Zakład Graficzny UE we Wrocławiu. Zam. 427/08

Spis treści

Słowo wstępne	11
Urszula Balon: Rachunek kosztów jakości w przedsiębiorstwach przemysłu motoryzacyjnego	13
Urszula Balon, Anna Boratyńska-Sala: Controlling a podejście procesowe w systemie zarządzania	22
Agnieszka Bieńkowska, Anna Zabłocka-Kluczka: FMEA funkcji personalnej – controllingowy instrument diagnozy potencjalnych zagrożeń w obszarze zarządzania personelem	32
Agnieszka Bojnowska: Model rozliczania kosztów według rachunku kosztów działań dla banku spółdzielczego – cz. I: przesłanki, etapy, mapa procesów	43
Adam Bujak: Wykorzystanie wskaźników opartych na kosztach do oceny systemu rachunkowości	51
Magdalena Chmielowiec-Lewczuk: Zakres kontroli kosztów w zakładzie ubezpieczeń	59
Iwona Chomiak-Orsa: Narzędzia controllingowe w ocenie efektywności przedsięwzięć informatycznych	66
Maciej Chorostkowski: Tytuł biegłego rewidenta tylko dla wybranych? ...	73
Janusz Czerny: Rola i znaczenie rachunkowości w procesie restrukturyzacji przedsiębiorstwa	80
Ksenia Czubakowska: Ustalanie przychodów i kosztów świadczonych usług w ramach kontraktów długoterminowych	90
Anna Cwiakala-Malys: Problem efektywnego wykorzystania zasobów w procesie zarządzania państwową szkołą wyższą	100
Marek Dylewski: Ewidencja kosztów zadań publicznych w jednostkach samorządu terytorialnego – wybrane problemy	114
Monika Foremna-Pilarska: Budżetowanie operacyjne przychodów a czynnik czasu	120
Angelika Kaczmarczyk, Katarzyna Piotrowska: Wiarygodność informacji sprawozdawczej a działalność badawczo-rozwojowa	127
Marcin Kaczmarek: Rachunkowość zadaniowa w systemie rachunkowości budżetowej jednostek sektora finansów publicznych	133
Małgorzata Kamieniecka: Rola controllingu w procedurze ustalania odroczonego podatku dochodowego	141
Zdzisław Kes: Charakterystyka prowadzonych przedmiotów w Katedrze Rachunku Kosztów i Rachunkowości Zarządczej	148

Marcin Klinowski: Analiza cyklu życia projektu w ocenie jego efektywności	161
Katarzyna Kluska: Kontrola wewnętrzna w procesie badania sprawozdania finansowego	167
Tomasz Kondraszuk: Rachunkowość zarządcza w rolnictwie w warunkach globalizacji	174
Roman Kotapski: Problemy z budżetowaniem. Krytyka a praktyka stosowania	183
Beata Kotowska: Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie poprzez budżet wpływów i wydatków	193
Michał Jerzy Kowalski: Identyfikowanie obiektów kosztowych w rachunku kosztów działań	202
Mieczysław Kowerski: Strategie dywidendowe na rozwiniętych rynkach kapitałowych	210
Zygmunt Kral: Controllingowy rachunek wyników szkoły wyższej	219
Wojciech Dawid Krzeszowski: Stopy procentowe w ocenie efektywności zabezpieczenia	228
Dorota Kuźdowicz: Analiza odchyleń w sztywnym i elastycznym rachunku kosztów planowanych	235
Grzegorz Lew: Kontrola w systemie motywacyjnym przedstawicieli handlowych	241
Teresa Martyniuk: Amortyzacja jako instrument strategicznego rachunku kosztów przedsiębiorstwa	247
Aleksandra Martynowicz: Uwarunkowania wyboru metody ustalania różnic kursowych dla celów podatku dochodowego	252
Marek Masztalerz: Analiza wartości produktu w rachunku kosztów docelowych	256
Jarosław Mielcarek: O potrzebie modyfikacji <i>time-driven ABC</i>	265
Jerzy Mońka: Wartość jako cel i płynność finansowa jako determinanta funkcjonowania przedsiębiorstwa	275
Adam Niewęglowski: Rachunek kosztów działań – wczoraj i dziś	286
Bartłomiej Nita: Ewolucja rachunkowości zarządczej: od rachunku kosztów do strategicznej rachunkowości zarządczej	293
Edward Nowak: Rozwój rachunku kosztów w świetle osiągnięć szkoły wrocławskiej	318
Agnieszka Nóżka: Procesowe ujęcie działalności jednostki badawczo-rozwojowej	331
Robert Paradecki: Wpływ współzależności produktów bankowych na wynik ze sprzedaży oraz cykl życia	340
Ewa Pasieczna: Oszacowanie podstawy opodatkowania metodą kosztową – studium przypadku	349
Michał Poszwa: Determinanty opłacalności jednorazowych odpisów amortyzacyjnych	357

Adam Putyra: Budżetowanie kosztów działań na podstawie <i>time-driven activity based costing</i>	363
Jolanta Rubik: Audytor a controller – sylwetka zawodowa	375
Bożena Rudnicka: Ujmowanie kosztów działalności operacyjnej w jednostkach budżetowych w świetle obowiązujących regulacji prawnych	380
Kazimierz Sawicki: Rachunkowość i controlling w małych jednostkach gospodarczych	388
Elżbieta Sobów: Koszt surowca w kalkulacji kosztu wytworzenia produktu w zakładzie drobiarskim	396
Kamila Synak: Rola rachunkowości w ograniczaniu zjawiska asymetrii informacji z perspektywy teorii agencji	404
Waldemar Szewc: Praktyczne aspekty usług controllingu w kancelarii doradztwa podatkowego	410
Alfred Szydelko: Możliwości wykorzystania informacji z ewidencji księgowej w obszarach decyzyjnych związanych z działalnością pomocniczą	420
Katarzyna Szymczyk-Madej: Cele kontroli wewnętrznej w zarządzaniu przedsiębiorstwem	427
Marcin Wierzbiński: Podstawowe aspekty controllingu niepublicznej szkoły wyższej	437
Beata Zackiewicz: Przegląd technik i narzędzi wspomagających zarządzanie kosztami nowego produktu poprzez rachunek kosztów docelowych	449

Summaries

Urszula Balon: Costs of quality meaning in the automatic enterprises	21
Urszula Balon, Anna Boratyńska-Sala: Controlling and process approach in the management system	31
Agnieszka Bieńkowska, Anna Zabłocka-Kluczka: FMEA of personnel function – the controlling tool for diagnosis of potential threats in the scope of personnel management	42
Agnieszka Bojnowska: The model of calculating costs found on Activity Based Costing for a Polish co-operative bank. Part I: The assumptions, steps, the map of processes	50
Adam Bujak: Using the leant-on-costs indicators to the evaluation of the accounting system	58
Magdalena Chmielowiec-Lewczuk: Cost control in insurance companies	65
Iwona Chomiak-Orsa: Controlling tools for it project efficiency evaluation	72
Maciej Chorostkowski: Title of statutory auditor only for the chosens?	79
Janusz Czerny: The role and meaning of accountancy in the process of the enterprise restructuring	89

Ksenia Czubakowska: Determining revenues and costs of provided services in within the frameworks of long-term contracts	99
Anna Ćwiakala-Malys: A problem in effective usage of resources in a process of higher state school management	113
Marek Dylewski: Cost accounting of public tasks in local government units – chosen problems	119
Monika Foremna-Pilarska: Operational incomes budgeting and a time factor	126
Angelika Kaczmarczyk, Katarzyna Piotrowska: Reliability of financial information vs. research and development project	132
Marcin Kaczmarek: Performance accounting in a system of budget accounting of the public sector units	140
Małgorzata Kamieniecka: The role of controlling in deferred tax establishment procedure	147
Zdzisław Kes: The characteristic of learning in Department of Cost Calculation and Management Accounting	160
Marcin Klinowski: The project life cycle analysis in its efficiency evaluation	166
Katarzyna Kluska: Internal control in process of auditing of financial statement	173
Tomasz Kondraszuk: Managerial accounting in agriculture in the face of the globalization	182
Roman Kotapski: Budgeting problems in companies. A criticism of budget practice	192
Beata Kotowska: Liquidity management in an enterprise by cash flow budget	201
Michał Jerzy Kowalski: Identification of cost objects in Activity Based Costing	209
Mieczysław Kowerski: Dividends strategies in developed financial markets	218
Zygmunt Kral: Controlling result account of college	227
Wojciech Dawid Krzeszowski: Interest rates in hedging effectiveness evaluation	234
Dorota Kuźdowicz: Variance analysis in fix and flexible planned cost accounting	240
Grzegorz Lew: The control in motivation system of sales representatives ...	246
Teresa Martyniuk: The depreciation as an instrument of a company strategic cost accounting	251
Aleksandra Martynowicz: Conditions of choosing the method of calculation of the foreign exchange differences for income tax purposes	255
Marek Masztalerz: Product value analysis in the target costing process ...	264
Jarosław Mielcarek: On the need for modification of time-driven ABC ...	274
Jerzy Mońka: Value as purpose and financial liquidity as determinant of enterprise function	285

Adam Niewęglowski: Activity-Based Costing – yesterday and today	292
Bartłomiej Nita: The evolution of management accounting: from cost accounting to strategic management accounting	317
Edward Nowak: Cost accounting development on the example of scientific achievements of the Wrocław University of Economics	330
Agnieszka Nózka: Process based R&D unit operation	339
Robert Paradecki: Influence of the interdependence of bank products on the result from the sale and life cycle	348
Ewa Pasieczna: Tax base estimation by the cost Method – a case study	356
Michał Poszwa: Problems of calculating profits of tax depreciation	362
Adam Putyra: Activity Costs Budgeting Based on Time-Driven Activity Based Costing	374
Jolanta Rubik: Auditor vs controller – careers profile	379
Bożena Rudnicka: Formulating costs of operating activity in budgetary units in the light of polish accountancy act regulations and special accountancy policies referring to these units	387
Kazimierz Sawicki: Selected problems of accounting and controlling in small enterprises	395
Elżbieta Sobów: Cost of raw materials in calculation of product manufactured in a poultry processing	403
Kamila Synak: The role of accountancy in reducing information asymmetry from the Agency Theory perspectives	409
Waldemar Szewc: Practical aspects of the services of controlling in a tax consultancy office	419
Alfred Szydelko: The possibilities of using information from record accounting in decision fields connected with support centers	426
Katarzyna Szymczyk-Madej: Goals of internal control in management process	436
Marcin Wierzbński: Responsibility centres in the controlling system of university	450
Beata Zackiewicz: Techniques and tools review for cost management of new product throughout target costing (Target Cost Management)	461

Angelika Kaczmarczyk, Katarzyna Piotrowska

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WIARYGODNOŚĆ INFORMACJI SPRAWOZDAWCZEJ A DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWA

W warunkach konkurencji większość podmiotów gospodarczych dokonuje głębokich zmian głównie w dziedzinie zarządzania. Zmiany te polegają m.in. na wprowadzaniu innowacji do działalności gospodarczej, co z kolei determinuje konieczność realizowania przez te podmioty prac badawczo-rozwojowych. Należy zgodzić się ze stwierdzeniem P. Drückera, że „zarządzanie współczesnym przedsiębiorstwem musi oznaczać zarządzanie przyszłością, a żeby w ten sposób działać, należy zarządzać informacją, która umożliwi podejmowanie decyzji” [2, s. 39]. Celem artykułu jest więc zaprezentowanie cech informacji sprawozdawczej na przykładzie informacji o prowadzonej przez podmiot gospodarczy działalności badawczo-rozwojowej.

Dość często *informacja* jest kojarzona z takimi kategoriami, jak: wiedza, dane, wiadomość. Jest to jednak potoczne i uproszczone rozumienie kategorii ekonomicznej, jaką jest informacja, ponieważ dane i wiadomości dopiero po transformacji oraz nadaniu im konkretnych cech charakterystycznych stają się informacjami. Reprezentanci nauki o rachunkowości oraz nauki o zarządzaniu są w tej kwestii zgodni: każda informacja jest daną, nie każda dana stanie się informacją. Pojęcie informacji jest zatem dużo węższe [8, s. 22; 12, s. 204]. Można zaryzykować stwierdzenie, że dane stają się informacjami, jeśli są zrozumiałe dla odbiorcy i zmieniają jego stan wiedzy o opisywanym obiekcie. Dane muszą być przetworzone tak, by miały realną wartość dla odbiorcy.

Interesującą koncepcję zdefiniowania informacji prezentuje R. Rutka jako „tę część wiedzy o określonym przedmiocie i dziedzinie, która jest przekazywana innym ludziom” [13, s. 158]. R. Rutka podkreśla procesowy kontekst definiowania informacji, w którym ma ona swoje źródło, a przekazywana jest przez swojego nadawcę odbiorcy, który ją wykorzystuje. Zgodnie z prawem bilansowym źródłem informacji będzie sprawozdanie finansowe i sprawozdanie zarządu z działalności, nadawcą – podmiot gospodarczy, a odbiorcą – użytkownik wykorzystujący informację w procesie decyzyjnym. Informacja często utożsamiana jest więc z kolejnym

„zasobem przedsiębiorstwa, głównym składnikiem procesu decyzyjnego. Posiadanie wiarygodnych informacji redukuje niepewność oraz pozwala oszacować wielkość towarzyszącego nam ryzyka” [3, s. 22]. Należy zdać sobie sprawę z faktu, że informacja musi posiadać „odpowiednie” cechy, by spełniała swoje funkcje. Zła informacja może doprowadzić do podjęcia niekorzystnych decyzji, jest niebezpieczna, a to tym bardziej, im więcej decydentów z niej korzysta. Dobra informacja oznacza jej przydatność w procesie decyzyjnym. Należy zatem zastanowić się: jakie cechy powinna posiadać informacja, by spełniać istotną funkcję w procesie decyzyjnym?

Przekonuje nas stwierdzenie J. Kisielnickiego, że „problem cech informacji wiąże się ściśle z potrzebami użytkowników (decydentów), a więc ilościowym i jakościowym popytem na informacje” [7, s. 111]. Dobra jakościowo i uzyskana we właściwym czasie informacja zmniejsza niepewność w podejmowaniu decyzji. Informacje muszą ułatwiać odbiorcy rozwiązanie określonego problemu, zmniejszyć stan jego niepewności, wynika to z faktu, że istotą informacji jest jej przydatność [8, s. 28]. Cecha użyteczności (przydatności) jest stawiana na pierwszym miejscu w odniesieniu do zarówno systemów informacyjnych w ogóle, jak i do rachunkowości, która jest szczególnym systemem informacyjnym. Informacja przydatna zaspokaja potrzeby użytkowników. Możemy zatem stwierdzić, że użyteczność jest cechą nadrzędną w stosunku do określającego ją zbioru właściwości.

Inną kategorią związaną z informacją jest jej jakość [9, s. 10-28]. Według autorów różnych dyscyplin naukowych, „jakość informacji stanowi zbiór wszystkich właściwości obiektu, które czynią go zdolnym do zaspokojenia stwierdzonych bądź przewidywanych (zasadnie domniemanych) potrzeb osób (użytkowników obiektu)” [4, s. 55; 5, s. 521]. Obiektami, do których odnosi się pojęcie jakości, mogą być urządzenia, procesy, systemy, informacje. Charakterystyki jakościowe informacji stanowią zbiór cech, które powinny być brane pod uwagę w celu lepszego dostosowania tworzonych informacji do potrzeb decyzyjnych. Cechy jakościowe informacji są jej atrybutami, które przyczyniają się do zwiększania jej użyteczności. Jakość informacji finansowej stała się „centralnym punktem” zainteresowania wszystkich uczestników rynku: właściciele i potencjalni inwestorzy są zainteresowani opłacalnością swoich inwestycji, kredytodawcy i wierzyciele są zainteresowani zwrotem kredytu, pracownicy szukają potwierdzenia stabilności miejsca zatrudnienia, Skarb Państwa zainteresowany jest alokacją zasobów.

Podstawową cechą decydującą o jakości informacji sprawozdawczej jest jej wiarygodność. Podobnego zdania jest B. Micherda, stwierdzając, że „w przypadku rachunkowości, jako pragmatycznego systemu informacyjno-kontrolnego, to wiarygodność ma najistotniejsze znaczenie” [10, s. 466].

Aby informacja była wiarygodna, musi przede wszystkim wiernie odzwierciedlać rzeczywistość gospodarczą. Trudności związane z identyfikacją zdarzenia gospodarczego, opracowaniem i zastosowaniem odpowiednich zasad jego wyceny i prezentacji powodują, że wystąpi ryzyko – informacje sprawozdawcze nie dość

wiernie odzwierciedlają opisywaną rzeczywistość. Kierownik jednostki musi odpowiedzieć na pytanie, która metoda wyceny i forma prezentacji gwarantuje wierne odzwierciedlenie rzeczywistości gospodarczej, np. czy zastosowane indywidualne rozwiązania dotyczące identyfikacji, wyceny i prezentacji w sprawozdaniu finansowym prac badawczo-rozwojowych nie wpłyną na zmniejszenie wiarygodności informacji sprawozdawczej?

Kolejną właściwością wiarygodności informacji jest jej neutralność, czyli bezstronność. Neutralność oznacza, że sporządzający sprawozdanie nie ma tendencji do uznania z góry założonego wyniku. Informacja niebędąca neutralna wpływa na ocenę i decyzje w celu uzyskania założonych z góry wyników. Informacja neutralna nie może zostać wyselekcjonowana, by osiągnąć zamierzone rezultaty.

Kompletność jest kolejną właściwością cechy jakościowej informacji, tzn. wiarygodności. W odniesieniu do podejmowanych decyzji kompletna informacja to wszystkie informacje potrzebne do podjęcia decyzji. Pominięcie jednej z nich może spowodować, że użytkownik zostanie wprowadzony w błąd [4, s. 63].

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, nasuwa się kolejne pytanie, czy informacja sprawozdawcza o specyficznej, indywidualnej w swoim charakterze działalności badawczo-rozwojowej nadal będzie zachowywała cechy jakościowe informacji sprawozdawczej?

Prace badawczo-rozwojowe zdefiniowane są w prawie bilansowym: w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej/Międzynarodowych Standardach Rachunkowości (MSSF/MSR). „**Prace rozwojowe** są praktycznym zastosowaniem odkryć badawczych lub też osiągnięć innej wiedzy w planowaniu lub projektowaniu produkcji nowych lub znacznie udoskonalonych materiałów, urządzeń, produktów, procesów technologicznych, systemów lub usług, które ma miejsce przed rozpoczęciem produkcji seryjnej lub zastosowaniem, z kolei **prace badawcze** są nowatorskim i zaplanowanym poszukiwaniem rozwiązań podjętym z zamiarem zdobycia i przyswojenia nowej wiedzy naukowej i technicznej” [11, s. 358]. Dodatkowo w standardach rachunkowości (MSR/MSSF) zaprezentowano przykłady działań identyfikowanych jako prace badawcze oraz przykłady działań identyfikowanych jako prace rozwojowe. Naszym zdaniem, dzięki temu podmioty gospodarcze mogą precyzyjnie określić rodzaj podejmowanych czynności i zakwalifikować je do odpowiedniej grupy prac (badawczych lub rozwojowych).

Należy jednak podkreślić, że w praktyce gospodarczej nie zawsze jest możliwe jednoznaczne określenie realizowanych prac, co z kolei determinuje problem prawidłowego zidentyfikowania kosztów ponoszonych na ich realizację. Zgodnie z MSR 38 podmiot gospodarczy, który nie jest w stanie oddzielić etapu prac badawczych od etapu prac rozwojowych, powinien traktować ponoszone koszty realizowanych prac tak, jak gdyby zostały poniesione wyłącznie na etapie prac badawczych. Warto podkreślić, że ma to szczególne znaczenie, gdyż nakłady poniesione na prace badawcze ujmuje się w kosztach w momencie ich poniesienia, co determinuje konieczność obniżenia wyniku finansowego okresu sprawozdawczego,

w którym zostały poniesione. Nie oznacza to, że ponoszone koszty nie zapewniają przyszłych korzyści ekonomicznych, tylko że wysoka niepewność dotycząca rezultatów ponoszonych kosztów nie pozwala na możliwy do zweryfikowania pomiar [1, s. 98]. Inaczej jest w odniesieniu do prac rozwojowych, z istoty których wynika możliwość określenia prawdopodobieństwa uzyskania z ich tytułu przyszłych korzyści ekonomicznych, dlatego też koszty prac rozwojowych ujmuje się jako składnik aktywów [11, s. 358-362]. W podmiotach gospodarczych informacja o prowadzonych pracach badawczo-rozwojowych (o zasobach lub też kosztach) jest ujawniana w sprawozdaniu finansowym i sprawozdaniu zarządu z działalności, jest więc informacją sprawozdawczą i powinna charakteryzować się cechami jakościowymi informacji sprawozdawczej – użytecznością, wiarygodnością.

Obraz podmiotu gospodarczego prezentowany w sprawozdaniu finansowym powinien zostać wykreowany przez kierownika podmiotu zgodnie ze wszystkimi zasadami sprawozdawczości. Problematyka definiowania realizowanej przez podmiot gospodarczy działalności badawczo-rozwojowej, wybór odpowiedniego kryterium podziału realizowanych prac badawczo-rozwojowych determinujący sposób wyceny i ujęcia ich w sprawozdaniu finansowym powodują, że każdy podmiot gospodarczy kreuje własną politykę rachunkowości w zakresie ewidencjonowania, przetwarzania i prezentowania zdarzeń gospodarczych powstających w ramach prowadzonej działalności badawczo-rozwojowej. Należy podkreślić, że cecha użyteczności przejawia się w sposobie prezentowania informacji o ponoszonych przez podmiot gospodarczy kosztach badawczo-rozwojowych, dzięki którym sporządzona informacja umożliwia podjęcie właściwych decyzji ekonomicznych przez użytkowników sprawozdania finansowego. Naszym zdaniem można stwierdzić, że nie dzieje się tak zawsze. Wynika to z faktu, że tradycyjne sprawozdania finansowe nie odzwierciedlają istotnej informacji (a właściwie pełnej) w zakresie prowadzonej przez podmiot gospodarczy działalności badawczo-rozwojowej w wartościach liczbowych, stąd też duża część bieżących problemów dotyczy ograniczonej użyteczności dzisiejszych sprawozdań finansowych. „Aby zaspokoić potrzeby informacyjne odbiorców sprawozdań finansowych w zakresie danych o zasobach niematerialnych, nieodzowne jest, aby teoria i praktyka rachunkowości wprowadziły nowe narzędzia, dokonały rewizji dotychczasowych pojęć i koncepcji oraz rozszerzyły treść sprawozdania finansowego w celu uwzględnienia wartości wiedzy, innowacyjności i innych elementów zasobów niematerialnych, których rola stale rośnie” [6, s. 3].

Ze względu na specyficzny charakter działalności badawczo-rozwojowej niemożliwa jest – w naszym przekonaniu – jednoznaczna prezentacja jej wyników w sprawozdaniu finansowym, ponieważ każdy podmiot gospodarczy (ze względu na pewien subiektywizm) ustala w tym zakresie własną politykę rachunkowości, stąd też informacja sprawozdawcza w postaci wartości liczbowych w zakresie prowadzonej działalności badawczo-rozwojowej będzie przydatna w kreowaniu kondycji finansowej podmiotu gospodarczego, a tym samym będzie użyteczna dla odbiorcy

wtedy, gdy poparta będzie wyjaśnieniami: opisem ujętym w informacji dodatkowej i sprawozdaniu zarządu z działalności. Użytkownik, podejmując decyzje na podstawie pozyskanej informacji sprawozdawczej, uzyska pewność, że informacja ta jest: neutralna, kompletna, nie zawiera istotnych błędów, a przede wszystkim wierne odzwierciedla transakcje i inne zdarzenia gospodarcze, które zostały ujęte w księgach rachunkowych podmiotu gospodarczego, zgodnie z ich treścią ekonomiczną i rzeczywistością gospodarczą. Praktyka gospodarcza sugeruje, że należy – naszym zdaniem – dostrzec szczególną rolę zachowującej cechy jakościowe informacji dodatkowej i sprawozdania zarządu z działalności jako źródła informacji sprawozdawczej o prowadzonej działalności badawczo-rozwojowej.

Można zaryzykować stwierdzenie, że opisane właściwości wiarygodnej informacji sprawozdawczej – szczególnie informacji o prowadzonej przez podmiot gospodarczy działalności badawczo-rozwojowej, nie mogą występować jednocześnie na najwyższym poziomie; niejednokrotnie zwiększony poziom jednej z nich pociąga za sobą obniżenie poziomu innej cechy. Wynika to z faktu, że w praktyce gospodarczej mogą wystąpić sytuacje, w których podmiot gospodarczy sporządzający informację sprawozdawczą o działalności badawczo-rozwojowej, rezygnuje z przedstawienia istotnej informacji, ponieważ nie jest ona sprawdzalna, co powoduje z kolei utratę właściwości kompletności. Mamy więc do wyboru informację kompletną lub sprawdzalną. Podmiot gospodarczy może przyjąć stanowisko, że ujawni informację, która będzie kompletna, ale nie będzie sprawdzalna. Czy możemy jednak stwierdzić, że informacja jest kompletna i istotna, skoro nie możemy jej sprawdzić? Dylematy związane z zachowaniem cech jakościowych informacji sprawozdawczej o działalności badawczo-rozwojowej wynikają przede wszystkim z tego, że sposób prezentowania informacji o działalności badawczo-rozwojowej w sprawozdaniu finansowym i sprawozdaniu zarządu z działalności jest zdeterminowany indywidualnym, przyjętym przez zarządzającego podmiotem gospodarczym sposobem identyfikowania, wyceny i ujęcia prac badawczo-rozwojowych w systemie rachunkowości.

Literatura

- [1] Dobija D., *Pomiar i sprawozdawczość kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa*, Wyd. WSPiZ im. L. Koźmińskiego, Warszawa 2003.
- [2] Drücker P., *Skuteczne zarządzanie*, PWE, Warszawa 1976.
- [3] Goliszewski J., *Koordinacja systemu zasilania w informacje*, „Przegląd Organizacji” nr 11, 1990.
- [4] Idzikowska G., *Wiarygodność danych a bezpieczeństwo zasobów w środowisku informatycznym rachunkowości*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2002.
- [5] Jaruga A., Nowak W.A., Szycha A., *Rachunkowość zarządcza*, Łódź 1999.
- [6] Kamela-Sowińska A., *Rachunkowość na zakręcie*, „Rachunkowość” 2007, nr 5.
- [7] Kisielnicki J., *Metody badania zapotrzebowania na informacje*, [w:] *Informacyjne problemy planowania. Wybrane zagadnienia*, red. W. Maciejewski, PWN, Warszawa 1982.

- [8] Kwiecień M., *Rachunkowość jako narzędzie zarządzania. System z bazą wiedzy*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 566, seria: Monografie i Opracowania nr 83, AE, Wrocław 1991.
- [9] Kwiecień M., *Rzetelność i prawidłowość sprawozdań finansowych w świetle Międzynarodowych Standardów Rachunkowości*, [w:] *Perspektywy rozwoju rachunkowości i rewizji finansowej*, Konferencja Naukowa KIBR o/Wrocław i AE Wrocław, Wrocław 1999.
- [10] Micherda B., *Rachunkowość w kreowaniu wiarygodnego obrazu działalności gospodarczej dla menedżera*, [w:] *Sprawozdawczość i rewizja finansowa w procesie podnoszenia kwalifikacji kadry menedżerskiej*, AE, Kraków 2003.
- [11] Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej 2004, *International Accounting Standards Committee*, Londyn 2004, przetłumaczone i wydane przez SkwP.
- [12] Nogalski B., Surawski B., *Informacja strategiczna i jej rola w zarządzaniu przedsiębiorstwem*, [w:] *Informacja w zarządzaniu przedsiębiorstwem – pozyskiwanie, wykorzystywanie i ochrona (wybrane problemy teorii i praktyki)*, Wyd. Zakamycze, Kraków 2002.
- [13] Rutka R., *Organizacja przedsiębiorstw. Przedmiot projektowania*, UG, Gdańsk 1996.

RELIABILITY OF FINANCIAL INFORMATION VS. RESEARCH AND DEVELOPMENT PROJECT

Summary

Business organizations more and more frequently perform research and development work within their day-to-day operations. In the face of situation described above organizations are obliged by law to present information on D&D area.